

اولین همایش ملی گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار

محل برگزاری دانشکده شهید مفتاح همدان

۳۰ آبان ۱۳۹۲

از زبان محیط زیست همدان

عملکرد تپه هگمتانه در رشد گردشگری شهر همدان

سجاد حاجی بابایی^۱، سعید حاجی بابایی^{۲*}، حامد گروسیان^۳

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان. پست الکترونیک: saeedhajibabaei@yahoo.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان. پست الکترونیک: saeedhajibabaei@yahoo.com

شماره تماس نویسنده مسئول: سعید حاجی بابایی

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان. پست الکترونیک: saeedhajibabaei@yahoo.com

چکیده:

ایران گهواره یکی از غنی ترین تمدن ها در تاریخ است که جاذبه های باستان شناختی، تاریخی و فرهنگی زیادی را برای توریست ها عرضه داشته است. ایران از نظر جاذبه های گردشگری یکی از ده کشور اول جهان و از لحاظ آثار باستانی یکی از پنج سرزمین نخست جهان به جهت جاذبه های اکوتوریسم و تنوع گونه های گیاهی و جانوری است.

هسته اولیه شهر همدان از چهار تپه باستانی شکل گرفته است. این چهار تپه به لحاظ ریخت شناسی (مورفولوژیک) تقریباً یک قطاع هلالی یا همچون چهار رأس دوزنقه را تشکیل می دهند. که موازی با کوه الوند از شمال غربی به جنوب شرقی امتداد یافته است.

روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش با استفاده از پرسشنامه در سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ در زمان های اوج سفر یعنی نوروز و تابستان انجام شده است. در این پژوهش سوالاتی از قبیل میزان رضایتمندی از تپه سیاحتی هگمتانه همچنین میزان رضایتمندی از فضای سبز، پارکینگ، نمازخانه، برخورد کارکنان، مراکز خرید، سرویس بهداشتی و نظافت و پاکیزگی در چهار سطح عالی، خوب، متوسط، ضعیف و همچنین انگیزه گردشگران جهت مسافرت به شهر همدان پرسیده شد.

نوع پژوهش کمی و کیفی بوده و روش آن توصیفی-تحلیلی است، که با بررسی منابع کتابخانه ای و مطالعات میدانی و همچنین پرسشنامه انجام گرفته است.

اولین همایش ملی گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار

محل برگزاری دانشکده شهید مفتاح همدان

۳۰ آبان ۱۳۹۲

ارزبلان محیط زیست علمتاز

کلید واژه: گردشگری شهری، شهر همدان، تپه هگمتانه

۱- مقدمه:

امروزه گردشگری به عنوان صنعتی پاک، یکی از بزرگترین صنایع جهان محسوب می شود که گوی سبقت را از صنایع کهن ربوده است. به طوری که بر اساس برآورد سازمان جهانی جهانگردی، ارزش وجوه حاصل از جهانگردی و مسافرت در دهه آتی، با سرعتی افزونتر از تجارت جهانی، بالاتر از سایر اقلام صادراتی متعلق به دیگر بخش های اقتصادی قرار می گیرد. (تقوایی، غفاری، ۸۰) عناصر گردشگری شهری از سه بخش عمده تشکیل میگردد که عبارتند از عناصر اولیه جذب گردشگری که در واقع عامل اصلی جذب گردشگر به شمار می آیند شامل؛ مکان های قابل بازدید، مانند آثار تاریخی، پارک ها، سینماها، رودخانه ها و غیره. بخش دوم، عناصر ثانویه گردشگری شامل؛ تاسیسات اقامتی و فروشگاه ها و غیره است و بخش سوم عناصر دیگری هستند که کار راهنمایی و خدمات گردشگری را انجام می دهند. (وارثی و دیگران، ۱۳۹۰، ۹۲)

مردم به دلایل و انگیزه های مختلف، به گردش و مسافرت می روند. در این میان، انگیزه های تاریخی یکی از قدیمی ترین و پر رونق ترین گردشها در سراسر جهان است. در واقع گردشهای تاریخی به قدمت فرهنگ انسانی است که در فرهنگ های باستانی و جدید موجود است (Jill, 2000, 1). در واقع امروزه توسعه ی گردشگری در تمامی عرصه ها، چه در سطح ملی و منطقه ای و چه در سطح بین المللی مورد توجه برنامه ریزان دولتی و شرکت های خصوصی قرار گرفته است. بسیاری از کشورها به صورت فزاینده ای به این حقیقت پی برده اند که برای بهبود وضعیت اقتصادی خود باید ابتکار عمل به خرج دهند و درصدد یافتن راه های تازه ای برآیند (لطفی، ۱۳۸۴، ۲۱). آگاهی جوامع از این که گردشگری منبع درآمدی ارزی بسیار مناسب و قابل ملاحظه ای در اختیار اقتصاد یک کشور قرار می دهد، باعث شده است که گردشگری مفهومی بسیار گسترده در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی پیدا کند و به عنوان یک صنعت تلقی شود (طهماسبی پاشا و دیگران، ۱۳۸۴، ۱۴).

ایران گهواره یکی از غنی ترین تمن ها در تاریخ است که جاذبه های باستان شناختی، تاریخی و فرهنگی زیادی را برای توریستها عرضه داشته است. ایران از نظر جاذبه های گردشگری یکی از ده کشور اول جهان و از لحاظ آثار باستانی یکی از پنج سرزمین نخست جهان به جهت جاذبه های اکوتوریسم و تنوع گونه های گیاهی و جانوری است. و جزء سه کشور اول جهان از نظر تنوع صنایع دستی است. (ضرابی و دیگران، ۱۳۹۰، ۳۶) امروزه به منظور جذاب تر کردن مراکز شهری کوشش های بسیار چشمگیری صورت می پذیرد که سبب تغییرات فضایی گسترده در شهرها شده است. این کوشش ها در درجه اول برای جلب توجه و تامین نیازهای ساکنان شهرها صورت میگیرد، که البته گردشگران از این اقدامات رفاهی و زیباسازی بهره مند میشوند، بنابراین جاذبه های شهری نقشی مهم و محرک در پیدایی گردشگری شهری ایفا می نمایند. دومین گرایش مساعد کننده گردشگری شهری، علائق روزافزون افراد نسبت به منابع و میراث فرهنگی و ملی است که به وسیله پدیده های همگرا مانند موفقیت های نمایشگاههای بزرگ و افزایش میزان دیدار از گنجینه ها و بناهای تاریخی آشکار میشود. (فرجی راد و دیگران، ۱۳۸۹، ۳۰)

۲- گردشگری شهری: